

ประโยชน์ของพุทธบัญญัติ

Benefits of Buddhist Commandments

พระมหาวิเศษ เสาะพบดี¹

Phramaha Wiset Sorphobdee

Received: June 27, 2019

Revised: September 24, 2019

Accepted: September 25, 2019

บทคัดย่อ

หลักการของนิติบัญญัติที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เป็นหลักการแห่งสิกขาบทของพระภิกษุสงฆ์ เป็นกฎระเบียบสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย และวาจาของพระภิกษุสงฆ์ให้เรียบร้อย พระสงฆ์ที่รักษาสิกขาบทดี ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ จะไม่เกิดความเดือดร้อนใจ ได้รับความแฉ่มชื่น รู้สึกว่าตนประพฤติดีงามแล้ว ไม่ถูกจับกุมลงโทษ จะเข้าหาสมาคมกับภิกษุอื่นใด อาจหาญไม่สะทกสะท้าน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า กฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสังคม เกิดขึ้นเพื่อปราบปรามคนพาลอภิมานคนดี เป็นกรอบให้คนในสังคมปฏิบัติตาม การบังเกิดขึ้นของพุทธบัญญัติต่าง ๆ ของพระสงฆ์ ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับกฎหมายทั่วไปของโลกสากล อันเป็นกฎที่ควบคุมพฤติกรรมของประชาชนในสังคม

คำสำคัญ: นิติบัญญัติ พุทธบัญญัติ พระไตรปิฎก

ABSTRACT

The legislative principles appearing in the Tipitaka are the disciplinary rules and regulations of the Buddhist monks for controlling their physical and verbal conducts. The well disciplinary behaved, practiced and conducted monks will not be worried, feel cheerful, self-contented, courageous, and have no fear in the Sangha. This is consistent with the concept that law or regulation is issued for solving social problems, suppressing the bad, and taking care of the good. It is a framework for people in society to follow. The issue of Buddhist commandments is similar to the general law used all over the world that aims to control the behavior of the people in society.

Keywords: Legislature, Buddhist commandments, Tripitaka

¹อาจารย์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา e-Mail: veesaad@hotmail.com

บทนำ

พระพุทธรองค์ไม่ได้ทรงวางพุทธบัญญัติไว้ล่วงหน้าแต่อย่างใด แต่ค่อยมีมาโดยลำดับเหตุที่เกิดขึ้น เมื่อมีปรากฏการณ์เกิดขึ้น มีการเรียกประชุมตกลงกัน สอบสวนไต่สวนหาความจริง วางกฎกติกาเพื่อความสงบผาสุกของหมู่คณะ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า มนุษย์ยุคแรก ๆ ยังไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ใด ๆ เพราะยุคนั้นมีบุญมากรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ จึงอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ต่อมาเมื่อมนุษย์มีมากขึ้น มีความคิดแตกต่างกันไป พฤติกรรมมีความหลากหลายมากขึ้น ความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ได้ล่วงละเมิดหลักการพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล สร้างความเดือดร้อนแก่ส่วนรวม จึงจำเป็นต้องออกกฎระเบียบอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นกรอบกติกาควบคุมคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อย (กองวิชาการ, 2551, น. 163-164)

พุทธบัญญัติที่พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติเป็นหลักการแห่งความสงบ ความเป็นระเบียบ เป็นแบบแผน เป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติแก่พุทธสาวก โดยมีขั้นตอนของวิธีตั้งพุทธบัญญัติ (คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เชียงใหม่, 2550, น. 409) ดังนี้

- 1) เมื่อเหตุเกิดขึ้นแล้ว ตรัสสั่งประชุมสงฆ์
- 2) ตรัสถามภิกษุผู้ก่อเหตุให้ทูลรับ
- 3) ทรงชี้โทษแห่งการประพฤติผิด
- 4) แสดงอาณัติสงฆ์แห่งการสำรวม
- 5) ทรงวางโทษ ปรับอาบัติไว้หนักบ้าง เบาบ้าง

สังคมใดที่มีคุณธรรมมากหรือเป็นสังคมของคนมีบุญมาก สังคมนั้นก็ไม่มีจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นเพราะคนจะรู้ว่าสิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำ จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขโดยอัตโนมัติ ซึ่งผลที่มุ่งหมายของพุทธบัญญัติสามารถแบ่งออกเป็น 8 ประการ (กองวิชาการ, 2551, น. 164) คือ

- 1) ป้องกันไม่ให้เป็นคนเหี้ยมโหด
- 2) ป้องกันความลวงโลกเลี้ยวซีก
- 3) ป้องกันความดุร้าย
- 4) ป้องกันความประพฤติเลวทราม
- 5) ป้องกันความประพฤติเสียหาย
- 6) ป้องกันความเล่นชุกชอน
- 7) คล้อยตามความนิยมในครั้งนั้น
- 8) ให้เป็นธรรมเนียมของภิกษุ

พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติเป็นหลักการแห่งความสงบ ความเป็นระเบียบ เป็นแบบแผน เป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติแก่พุทธสาวก เมื่อมีปรากฏการณ์เกิดขึ้น มีการเรียกประชุมตกลงกัน สอบสวนไต่สวนหาความจริง วางกฎกติกาเพื่อความสงบผาสุกของหมู่คณะ ภิกษุสงฆ์รักชาติ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทำให้ไม่เกิดความเดือดร้อนใจ ได้รับความเข้มแข็ง รู้สึกว่าตนประพฤติดีงามแล้ว ไม่ถูกจับกุมลงโทษ จะเข้าหาสมาคมกับภิกษุอื่นใด อาจหาญไม่สะทกสะท้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า กฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ

เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสังคม เกิดขึ้นเพื่อปราบปรามคนพาลอภิบาลคนดี เป็นกรอบให้คนในสังคมปฏิบัติตาม การบังเกิดขึ้นของพุทธบัญญัติต่าง ๆ ของภิกษุสงฆ์ก็มีลักษณะเดียวกันนี้ การตั้งข้อบังคับ กฎเกณฑ์โดยองค์พระศาสดา เพื่อเป็นเครื่องนำทางไปสู่เป้าหมายสำคัญในการยกระดับจิตใจความเป็นโลกุตรระให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ สิกขาบทวิภังค์ เป็นการอธิบายศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในมุลบัญญัติ หรืออนุบัญญัตินั้น ๆ ให้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น บทภาชนีย์ เป็นการจำแนกแยกแยะความหมายของบท เป็นการเอาข้อความในบทหรือคำในสิกขาบทวิภังค์ มาขยายความเพิ่มเติมอีก ดังเช่นในทุตติยปาราชิก ได้อธิบายความหมายที่เกี่ยวข้องกับการลักทรัพย์ นอกจากนี้ ยังมีข้อยกเว้นสำหรับผู้ล่วงละเมิดพุทธบัญญัติโดยไม่ต้องอาบัติ ได้รับโทษทางวินัย เฉกเช่นปฐมปาราชิก มีข้อยกเว้นไม่ปรับอาบัติปาราชิกแก่ภิกษุผู้เสพเมถุน เรื่องราวต่าง ๆ ของภิกษุผู้ทำการบางอย่างแสดงพฤติกรรมอันอยู่ในขอบข่ายของสิกขาบทนั้น ซึ่งพระพุทธรองค์ทรงใต้สวนเองแล้วทรงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ต้องอาบัติใดหรือไม่ อันเป็นคดีที่มีการชี้ขาดแล้ว สิ้นสุดคดีนั้น ๆ มีลักษณะแบบเดียวกันกับคำตัดสินคดีของศาลฎีกา เฉกเช่นในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 เจตนาทำร้าย แต่ผลของการกระทำถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นเกินกว่าเจตนา

ประโยชน์ของพุทธบัญญัติ

พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้พระภิกษุสงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จะได้ศึกษารวมอันเป็นเป้าหมายของการบวชอย่างเต็มที่ และช่วยเกื้อหนุนให้เข้าถึงธรรมได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสามารถสรุปประโยชน์ของพุทธบัญญัติได้ 5 ประการ คือ

1. ประโยชน์ของส่วนรวม คือ คณะสงฆ์ โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความรับว่าดีของหมู่สงฆ์ เพื่อความผาสุก ความสำราญของคณะสงฆ์ การที่คณะสงฆ์จะอยู่สงบสุข สุขกายสบายใจได้นั้นต้องมีการตั้งกฎเกณฑ์กติกากาที่แน่นอนจะได้นำไปปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของสำนักความคิดในทางกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (นัยนา เกิดวิชัย, 2543, น. 22) ที่ต้องการให้กฎหมายมีความแน่นอน เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎร บุคคลที่จะประกอบกิจการใด ๆ ก็จะสามารถรู้ล่วงหน้าได้ว่า ผลแห่งกิจการของตนในทางกฎหมายมีอย่างไร และมีความต้องการให้เกิดความสงบในทางกฎหมาย เพราะบุคคลย่อมรู้สิทธิและหน้าที่ระหว่างกันได้ โดยพิจารณาจากกฎหมายที่มีอยู่ เจ้าพนักงานก็จะละเมิดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรไม่ได้ เพราะมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่า จะยอมให้รุกรานสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้หรือไม่และเพียงใด โดยพิจารณาจากบทกฎหมายที่รัฐบัญญัติไว้ และจากความคิดของสำนักกฎหมายนี้เอง จึงได้หลักว่า “ผู้พิพากษาเป็นคนรับใช้กฎหมาย” ซึ่งหมายความว่า ต้องผูกมัดกับกฎหมายโดยเคร่งครัด จะนำเอาความรู้สึกส่วนตัวของผู้พิพากษา มาใช้ในการพิจารณารรรถคดีไม่ได้ และเกิดหลักที่ว่า ไม่ใช่รัฐบาลโดยบุคคล แต่เป็นรัฐบาลโดยกฎหมาย (Government of Law)

2. ประโยชน์ส่วนบุคคล โดยมีพุทธประสงค์เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ไร้ยางอาย ไม่มีหิริโอตตปละ และเพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก การมีพุทธบัญญัติเพื่อคุ้มครองคนดีและป้องกันห้ามปรามคนไม่ดี จึงจำเป็นต้องตั้งหลักการในการปฏิบัติไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของสุทธิชัย ปัญญาโรจน์ (2560) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือคนเราเป็นสัตว์สังคม ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมจึง

ต้องมีกฎ ระเบียบ เพื่อทำให้คนเราส่วนมากปฏิบัติตาม และไม่ก่อความวุ่นวายได้ โดยเฉพาะกฎหมายในชีวิตประจำวันที่ต้องเจออยู่ทุกวัน เริ่มต้นจากการเกิดมาก็จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของการรับรองบุตรหรือการจดทะเบียนบุตรบุญธรรม และหากมีคนเกิดในครอบครัวของท่านสามารถปฏิบัติได้ดังนี้ ถ้าท่านอยู่ในเขตเทศบาล ต้องไปแจ้งที่สำนักงานเทศบาล ถ้าท่านอยู่ตามหมู่บ้าน ต้องไปแจ้งที่ผู้ช่วยนายทะเบียนประจำหมู่บ้าน หรือที่ว่าการอำเภอก็ได้ ต้องแจ้งเกิดภายใน 15 วัน แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นสามารถแจ้งได้ภายใน 30 วันนับแต่วันเกิด ควรนำหลักฐานคือ นำสำเนาทะเบียนบ้านของท่านไปด้วย สำหรับการแจ้งเกิดไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

3. ประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์หรือแก่ชีวิต โดยมีพุทธประสงค์เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน และเพื่อกำจัดอาสวะอันจักมีในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ในการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ มาตรา 55 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 15) สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ. 2561 เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่ เป็นไปในทิศทางยุทธศาสตร์ และเป้าหมาย อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างเป็นองค์รวม รวมทั้งมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เสริมสร้างความเป็นผู้นำและเจ้าของร่วมกันในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ตลอดจนสร้างเสริมให้บุคคล ครอบครัว และชุมชนมีสุขภาพะทางกาย จิต และสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและเกิดความยั่งยืนสืบไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2561, น. 1) เป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดความยุติธรรมที่คมสัน โพธิ์คง (2556, น. 33-34) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมซึ่งเป็นความถูกต้อง ชอบด้วยเหตุผล ความหมายของความยุติธรรมนั้นยากที่จะให้คำนิยาม เพราะขึ้นอยู่กับคตินิยม ปรัชญาของแต่ละคน โดยสรุปแนวคิดนี้ไว้ว่า ความยุติธรรม การใช้กฎหมายเกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมในสังคมอย่างยิ่ง เมื่อต้องมีการตีความกฎหมาย และมีการใช้ดุลพินิจ ซึ่งกฎหมายเปิดช่องไว้ให้ “การใช้กฎหมายนั้นต้องใช้ด้วยความยุติธรรมประการหนึ่งด้วย”

4. ประโยชน์แก่ประชาชน โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว และไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดหรือที่เกิดแล้วให้ระงับไปได้โดยง่ายสอดคล้องกับแนวคิดของภูมิชัย สุวรรณดี และคณะ (2545, น. 21-23) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกฎหมายที่มีต่อสังคม โดยทำหน้าที่ควบคุมสังคม (Social Control) เป็นความสำคัญประการแรกเริ่มของกฎหมาย กฎหมายที่มุ่งควบคุมสังคมนั้น ก็เพื่อให้สังคมมีความเป็นปึกแผ่นรวมกันอยู่ได้ ตัวอย่างการที่กฎหมายควบคุมสังคมที่เห็นได้ชัดคือ กฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดข้อห้ามไม่ให้บุคคลกระทำการใด ๆ ที่สังคมนั้นเห็นว่า เป็นอันตรายต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น ห้ามฆ่าผู้อื่น ห้ามลักทรัพย์ ฯลฯ ดังนั้นถ้าบุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามที่กฎหมายอาญากำหนดไว้ ก็ย่อมจะได้รับโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

ในสังคมของมนุษย์นั้นมีความหลากหลายที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความคิดเห็นและพฤติกรรมต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบหรือกติการ่วมกัน เพื่อเป็นบรรทัดฐานสำคัญในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ และช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม ไม่ให้เกิดความวุ่นวาย กฎหมายมีความสำคัญต่อสังคมในด้านต่าง ๆ กฎหมายสร้างความเป็นระเบียบและความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมและประเทศชาติ เมื่ออยู่รวมกันเป็นสังคมทุกคนจำเป็นต้องมีบรรทัดฐาน ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อความสงบเรียบร้อย ความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม พลเมืองไทยทุกคนต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมาย ถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษ กฎหมายจะเกี่ยวข้องกับดำรงชีวิตของเราตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

5. ประโยชน์แก่ศาสนา โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม และเพื่อเอื้อเพื่อพระวินัย สอดคล้องกับหลักการของแนวคิดรัฐธรรมาธิปไตย (คมสัน โปธิ์คง, 2556, น. 30) ซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐ ต้องใช้อำนาจด้วยความเป็นธรรม มิฉะนั้นอาจจะถูกล้มล้างได้ โดยสรุปแนวคิดนี้ไว้ว่า ปรัชญาของสำนักความคิดกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองเน้นในการอธิบายกฎหมายที่เป็นรูปธรรม และเมื่อกล่าวถึง “กฎหมาย” นักกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองจะอธิบายว่า ผู้ให้กำเนิดกฎหมายคือ รัฐธรรมาธิปไตย ดังที่จอห์น ออสติน ได้อธิบายว่า “กฎหมาย คือ คำสั่งบังคับบัญชาของรัฐธรรมาธิปไตย” จึงทำให้คำสั่งของบุคคลใดหรือองค์กรใดที่ไม่ได้เป็นรัฐธรรมาธิปไตย จึงไม่อยู่ในความหมายของการเป็นกฎหมาย ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ผูกพันกับอำนาจอธิปไตย เป็นการกล่าวถึงอำนาจที่ในทางกฎหมายมหาชนถือว่าเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ หรืออำนาจที่เป็นเจ้าของประเทศนั่นเอง และถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรัฐ

กฎหมายทำหน้าที่วิศวกรสังคม กฎหมายกำหนดกฎเกณฑ์ให้คนในสังคมปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอย่างไร ตามที่ผู้บัญญัติกฎหมายต้องการ ในการตรากฎหมายนั้นหากผู้มีอำนาจในการตรากฎหมายประสงค์จะให้สังคมเป็นไปอย่างไร ก็สามารถออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับให้สังคมเป็นไปตามที่ผู้ตรากฎหมายต้องการได้ เหมือนกับการออกแบบสิ่งก่อสร้างตามความประสงค์ของเจ้าของสิ่งก่อสร้าง วิศวกรก็ต้องออกแบบสิ่งนั้น นักกฎหมายที่เขียนกฎหมายก็ออกแบบสังคมได้เช่นกัน เช่น เดิมประเทศไทยกำหนดให้ชายมีภริยาได้มากกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกัน ต่อมาเมื่อสังคมเจริญขึ้น รัฐก็มีความประสงค์จะให้คนในสังคมมีคู่สมรสได้เพียงคนเดียว รัฐก็ออกแบบสังคม โดยตรากฎหมายให้ชายมีภริยาได้เพียงคนเดียว (ภูมิชัย สุวรรณดี และคณะ, 2545, น. 21-23)

บทสรุป

พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้พระภิกษุสงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จะได้ศึกษาธรรมอันเป็นเป้าหมายของการบวชอย่างเต็มที่ และช่วยเกื้อหนุนให้เข้าถึงธรรมได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นประโยชน์ของส่วนรวม โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความรับว่าดีของหมู่สงฆ์เพื่อความผาสุก ความสำราญของคณะสงฆ์ การที่คณะสงฆ์จะอยู่สงบสุข สุขกายสบายใจได้นั้นต้องมีการตั้งกฎเกณฑ์กติกาที่แน่นอนจะได้นำไปปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของสำนักความคิดในทางกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง ที่ต้องการให้กฎหมายมีความแน่นอน เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎร บุคคลที่จะประกอบกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล โดยมีพุทธประสงค์

เพื่อข่มขู่บุคคลผู้เกื้อยาก ไร้ยางอาย ไม่มีหิริโอตตปะ และเพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก การมีพุทธบัญญัติเพื่อคุ้มครองคนดี และห้ามปรามคนไม่ดี จึงจำเป็นต้องตั้งหลักการในการปฏิบัติไว้ เพื่อประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์หรือแก่ชีวิต โดยมีพุทธประสงค์เพื่อป้องกันอหิวาต์อันจะบังเกิดในปัจจุบัน และเพื่อกำจัดอหิวาต์อันจักมีในอนาคต เป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว และไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดหรือที่เกิดแล้วให้ระงับไปได้โดยง่าย และเพื่อประโยชน์แก่ศาสนา โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเพื่อเอื้อเฟื้อพระวินัย

เอกสารอ้างอิง

- กองวิชาการ. (2551). *สรรพศาสตร์ในพระไตรปิฎก*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย.
- คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลี้ยงเชียง. (2550). *นักธรรมตรี ฉบับรวมเล่ม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.
- คมสัน โปธิ์คง. (2556). “พัฒนาการสำนักความคิดทางกฎหมาย” *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นัยนา เกิดวิชัย. (2543). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม: นิตินัย.
- ภูมิชัย สุวรรณดี และคณะ. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: นิตินัยธรรม.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 15.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ. 2561. (2561, 9 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 54 ง. หน้า 15.
- สุทธิชัย ปัญญาโรจน์. (2560). *กฎหมายในชีวิตประจำวัน*, <http://oknation.nationtv.tv/blog/markandtony>